

Azar Nafisi

Prebiranje Lolite v Teheranu

Kazalo:

1. del: Lolita
  2. del: Gatsby
  3. del: James
  4. del Austen
- Epilog

1.poglavje

Jeseni 1995, ko sem se odpovedala akademskemu položaju, sem sklenila, da si bom privoščila in zaživela svoje sanje. Izbrala sem sedem svojih najboljših, najbolj predanih študentk, in jih povabila, naj vsak četrtek zjutraj prihajajo k meni domov na pogovore o literaturi. Izbrala sem le dekleta – poučevati mešano skupino v zasebnosti domačega okolja bi bilo preveč tvegano, pa četudi smo govorili le o nedolžnem leposlovju. Čeprav je eden od najbolj nepopustljivih študentov vztrajal pri svoji pravici, mu v skupino vendarle nisem dovolila. Tako je tudi Nima prebiral izbrana dela, toda na pogovore je prihajal ločeno od deklet.

Učenke sem pogosto zbadala s knjigo Muriel Spark Odlike gospe Jean Brodie in jih spraševala: Le katera do vas me bo prva izdala? Ker sem po naravi črnogleda, sem bila prepričana, da mi bo vsaj ena nekoč obrnila hrbet. Nasrin mi je nekoč zabrusila: Dopovedujete nam, da bomo slednjič postale same svoje izdajalke, Judež svojega lastnega Kristusa. Mana je hitela zatrjevati, da jaz že nisem gospa Brodie, pa tudi one ..., no, one so, kar so. Spomnila me je na moja lastna nenehna opozorila: nikoli, naj se zgodi karkoli, ne razvrednotite literature s tem, da bi jo poskušale dobesedno prenašati v resničnost; v književnosti ne iščimo odsevom resničnega življenja, temveč prej razodetja resnice. Toda, če bi se sama odrekla svojim nasvetom in izbirala knjigo, ki najbolj odseva življenje v Iranu, mislim, da ne bi izbrala Odlike gospe Jean Brodie niti 1984, pač pa Nabokova Poziv k usmrtitvi ali še bolj, Lolito.

...

Ukvarjale smo se z razmerjem med literaturo in resničnostjo. Prebirale smo klasično perzijsko literaturo, denimo zgodbe Tisoč in ene noči naše prve literarne dame Šeherezade, pa zahodne klasike – Prevzetnost in pristranost, Gospo Bovary, Daisy Miller, Dekanov december, in seveda, Lolito. Ko zapisujem naslove knjig, se misli vrtinčijo in mešajo v spokojnost jesenskega dne v neki drugi sobi neke druge dežele.

Tukaj in zdaj, v tem drugem svetu, ki se nam je tolikokrat prikazoval v naših pogovorih, sedim in podoživljam sebe s svojimi učenkami, mojimi dekleti, kot sem jih poimenovala, ko prebiramo Lolito v varljivo sončni sobi v Teheranu. Toda, če si izposodim besede Humberta, zločinca in pesnika iz Lolite, vas, dragi bralec potrebujem, da si nas predstavljate, saj, če si nas ne, nas v resnici ni. Nasilju našega časa in politike navkljub, si nas predstavljajte tako, kot si pogosto ne dovolimo predstavljati niti sami sebe; v naših najbolj intimnih in skrivnih trenutkih, ob najbolj nevsakdanjih vsakdanjostih življenja, ob poslušanju glasbe, zaljubljanju, sprehodih po senčnih ulicah ali ob prebiranju Lolite v Teheranu. In potem si nas ponovno predstavljajte, ko nam je ves ta nedovoljeni svet spet odvzet, odtujen.

Če danes ponovno pišem o Nabokovu, to nedvomno počnem v spomin na naša branja Nabokova v Teheranu. Od vseh njegovih novel izbiram tisto, o kateri sem nazadnje predavala in na katero je vezanih toliko spominov. O Loliti želim pisati, toda o tej noveli nikakor ne morem pisati, ne da bi pisala o Teheranu. To bo potemtakem zgodba o Loliti v Teheranu, o tem, kako je Lolita na novo obarvala moj Teheran in kako mi je Teheran pomagal na novo razumeti roman Nabokova, in ga spremeniti v tole, našo Lolito.